

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

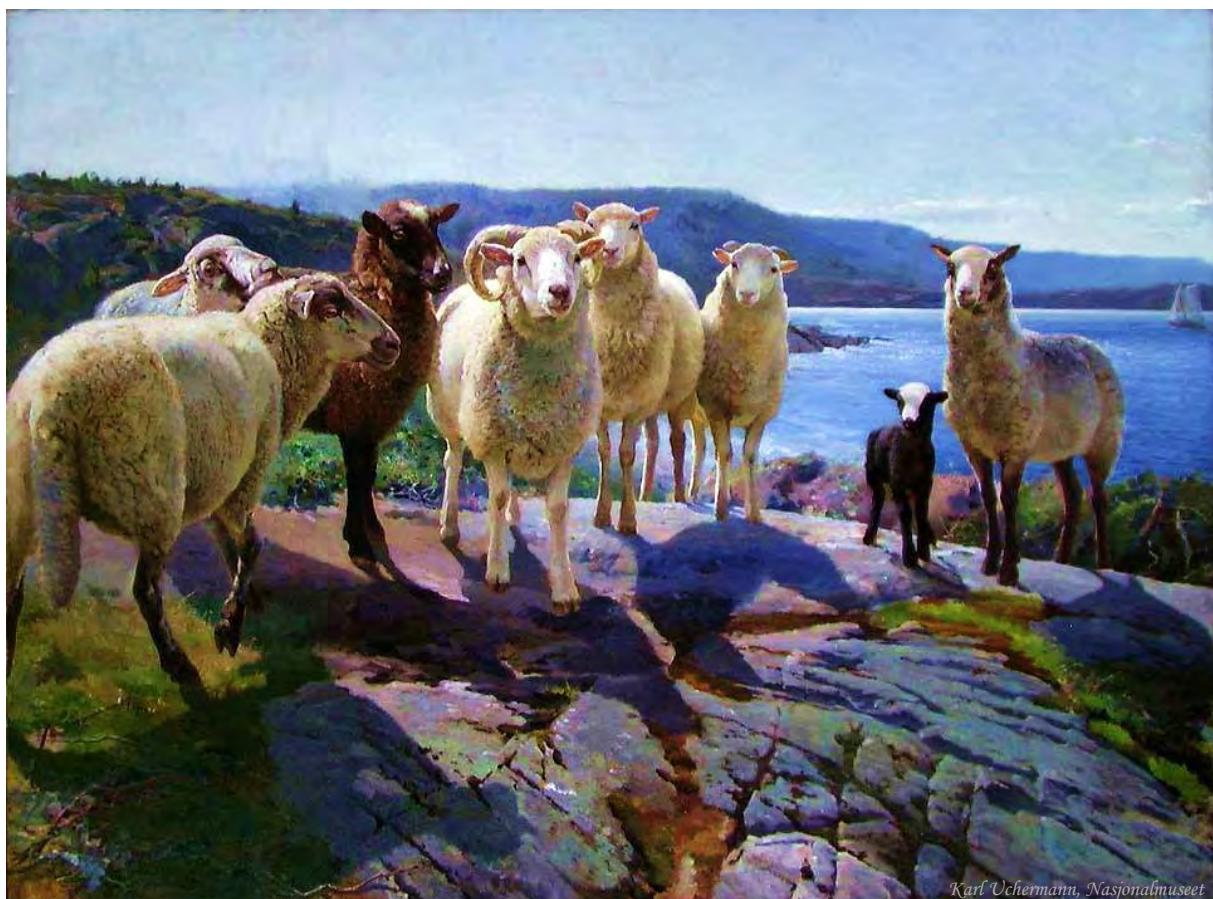
FOKUS A BOKSTAVLYDER

LESEKURS A LØKKESKRIFT

Ææ

Toril Karstad

VÆR MED SØYER OG LAM

Karl Uchermann, Nasjonalmuseet

Livin4whee, Wikimedia Commons, CC0

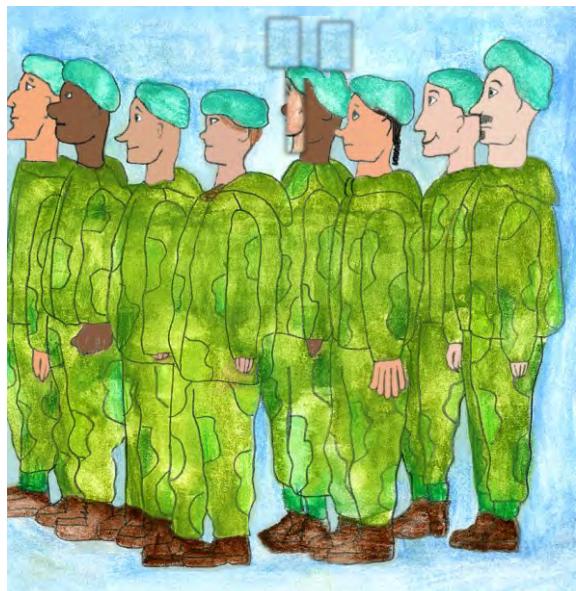
Æ-LYD-VERS: SANG NR. 11

Tekst og melodi: Toril Karstad, vokal: Andrea Knudsen 4. kl,
Komp og opptak: Øyvind Åge Berg, Illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Bæ, bæ, kjære vær!

Her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.

Klær til kongens hær
har denne svære vær,
til Ernst og Erna og
Erling Kirkenær.

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.

OPPGAVE 2A: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 2B: SETT RING RUNDT HVER FEIT E, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 3A: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 3B: SETT RING RUNDT HVER FEIT e, OG SI LYDEN Æ.

OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ç-LYD, INNRAMMET RN ER n-LYD,
INNRAMMET NG ER ñ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

OPPGAVE 5: FINN LYDEN Æ SKREVET MED SYMBOLET æ.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUNDT SYMBOLET.

k v j å æ ø n v æ n p b ø h j s f æ u å v ø g r m v æ d y
s r i m æ u æ a n u v æ n å b l j t n æ k h j r u n a y f b
ø h æ ø æ u l h u m æ a s r æ f a m u æ l g d u æ b å l
v å h b j s n k æ ø l v æ r m å æ m y g y r m æ u a n u
b i n å æ ø æ l j p f u h j r k n a v æ n v å h t æ r æ n a
m æ n v s m æ u l j å æ ø n å æ l ø h b j æ s f u å p ø
g i æ r h a m y s r æ l æ u a n u æ v æ n ø b l j v n æ u
h j r æ u n a y n b y å æ ø k v h u æ d a s r æ n a m æ
n l g i d æ h g f b s t u æ r å k t f m d b s a v u v h u m
a s r f å æ m n l s d æ u b j ø n t n p æ l ø h b j s æ r k
v l å æ g r h a m y s r m æ u æ n u v å æ ø l æ n m b u

The Wright Brothers

James Ellsworth De Kay

John James Audubon

The von Wright Brothers, Rawpixel.com

OPPGAVE 6: SKRIV TRYKKBOKSTAVER. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

RUND FORM, LODDRETT LINJE, VANNRETT LINJE, HØYREBU *

BUE NED, LODDRETT LINJE, BØY, RUND FORM TIL VENSTRE, VANNRETT LINJE, HØYREBU *

ø	a↓	a=	æ	ø	a↓	a	a=	æ
æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ
æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ	æ
æ				æ				
æ					æ			
æ						æ		

HØYREBU BETYR: BUE MED ÅPNING I RETNING MOT HØYRE

OPPGAVE 7A: SKRIV LØKKEBOKSTAVER. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

RUNDT, SVING

e e e e e e e e e e e

e

e

e

oooooooooooooooooooo

OPPGAVE 7B: SKRIV LØKKEBOKSTAVER! SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

RUNDT, SVING

o a a a a a a a a a

q q q q q q q q q q

6

e

1

OPPGAVE 8A: LES VELDIG VANLIGE ORD SEKS GANGER.

1
være
og

2
det
seg

3
er
hver

4 KORT VOKAL
hvor
hvem

5 KORT VOKAL
hvis
nærmere

OPPGAVE 8B: LES OG LEGG LANG Æ-ORD MED BOKSTAVKORT.

1
være
nær
vær
lær

2
lære
ære
især
en lærer

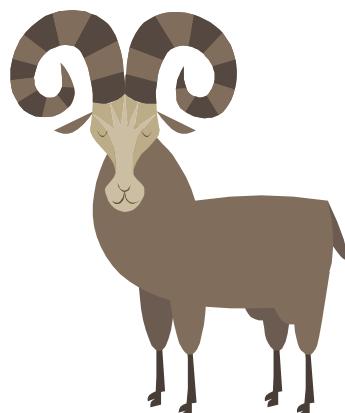
3
æren
sær
læreren
værer

4
sære
en lære
læren
nærvær

5
svær
svære
vræl
vræle

Marita Haug & Helga Irene Karstad

OPPGAVE 8C: LES OG LEGG KORT Æ-ORD MED BOKSTAVKORT.

1 Æ-LYD MED Æ

nærmere
nærme

2 EN Æ-LYD MED E

verre
erme

3 EN Æ-LYD MED E

nerve
nerver

4 EN Æ-LYD MED E

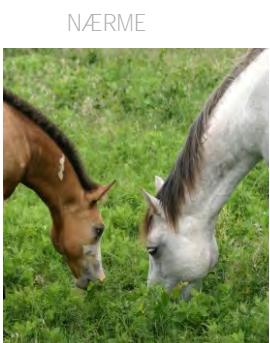
servere
merr

5 EN Æ-LYD MED E

sverm
snerre

FÆRRE = MINDRE ANTALL. MERR ER HUNNHEST. SNERRE BETYR Å FLEKKE TENNER OG KNURRE. NERVENE PÅ BLADENE ER LEDNINGER SOM FRAKTER NÄRING.

NERVENE I KROPPEN SIER FRA OM DET VI SANSER.

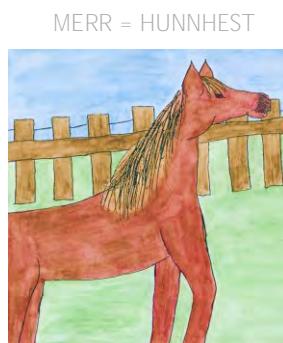
Diane Cromartie, Dreamstime

Zeelias65, Dreamstime

Peter Popkema, 3.kf

Benedicte Samira Popkema, 7.kf
& Ålida Karstad, 2.kf

Lydia Madeleine Popkema

JERVEN

BOKSTAYER MED STREK UNDER ER STUMME! STREKEN BETYR «MINUS LYD». FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG ER EI-DOFTONG. LYSEGRÅ ORD ER VELDIG VANLIGE. MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE.

OPPGAVE 9: LES RIM MED LANG Æ.
SETT PRIKK UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Læreren rimer:

æren – læren – væren

Læreren rimer:

lærer –ærer – værer – nærer

Læreren rimer:

nære – være – sære – lære – ære – svære

Læreren rimer:

vær – nær – sær – lær – svær – nærvær – især – er

Å VÆRE SÆR KAN BETY Å HA UVANLIGE VANER, FOR EKSEMPEL MED HVA MAN SPISER.

NÅR NOEN HAR UVANLIGE MENINGER, KAN MAN SI AT MENINGENE ER LITT SÆRE.

OFTE KAN DEN DET GJELDER, FØLE AT ORDET SÆR IKKE ER NOE POSITIVT.

KANSKJE VI SKAL SI DET PÅ EN ANNEN MÅTE?

EN SÆR MÅTE Å SYKLE PÅ

OPPGAVE 10A: LES HISTORIEN, DEL 1.

Victoria Elisabeth Slettli, 5.kl., Helena & Naomi Værnes

Mormor leser med Åse.
Mormor lærer Åse å lese.
Åse lærer å-en og æ-en.

Lydia Madeleine Popkema, 7.kl.

Mormor og Åse leser mer og mer.
Lille Ole vil være nær Åse og mormor.
Ole nærmer seg og nærmer seg mer og mer.

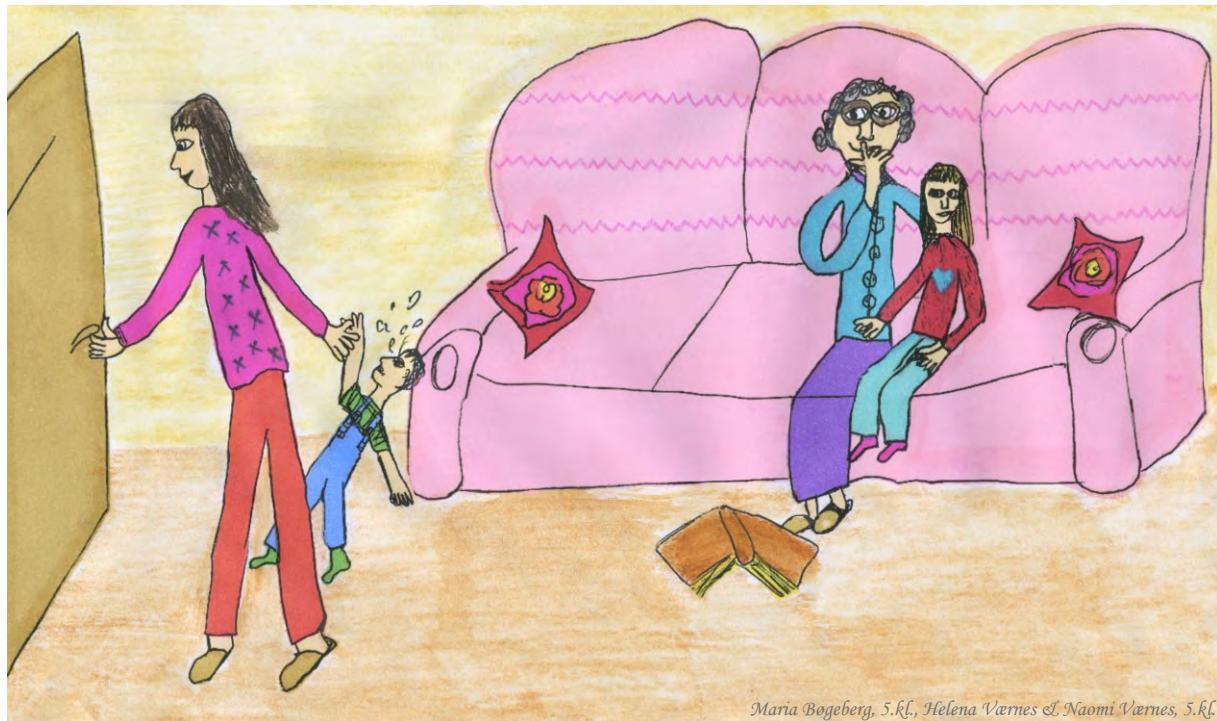

Maria Bøgeberg, 5.kl., Helena Værnes & Naomi Værnes, 5.kl.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT EG HAR EI-LYD.

OPPGAVE 10B: LES HISTORIEN, DEL 2.

Ole vil lære å lese. Ole vræler. Ole er sær.
«Vær rolig!» sier Åse. «Vi vil lære om lom.»
«Vær rolig!» sier mormor. «Åse må lære mer.»

Ole vræler mer.
Åse er lei.
Ole må være
med mor. Ole
må roe seg.
Mor leser med
Ole.

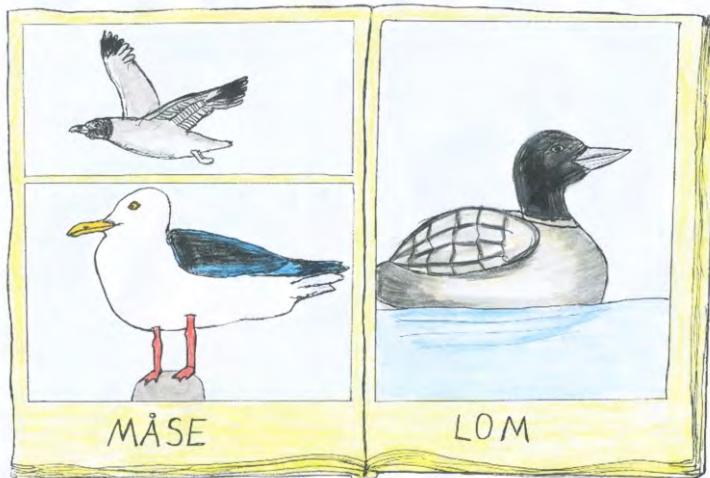
Det er ro nå.
Åse lærer mer.

Victoria Elisabeth Slettlid, 5.kf & Helena Værnes

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10C: LES HISTORIEN, DEL 3.

Åse og mormor
leser om
måser og lom.
Åse lærer
om lommen.

Christoffer Ian Goldie, 5.kl. & Helena Værnes

«Eleven min er svær!» roser mormor.

«Ære være Åse-mor!

Åse er nær ved å lese selv!

Det nærmer seg!

Det nærmer seg!

Eleven min er en svær leser!»

Helena Værnes

Maria Bøgeberg, 5.kl., Helena Værnes & Naomi Værnes, 5.kl.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10D: LES HISTORIEN, DEL 4.

Åse og mormor morer seg sammen. Det er moro å lese, især når Åse er nær mormor! Det er moro å lære! Det er moro å være venner! Det er moro å være nær vennen sin!

Victoria Elisabeth Slettlø, 5.kl & Naomi Værnes, 5.kl

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT EG/EI HAR EI-LYD.

OPPGAVE 11: DEL OPP I ORD MED LODDRETTE LINJER.

Lærerenrimer:

lærerærerværernærer

værenlærenæren

værelærenæresæreæresvære

værlærnærsærsværvisærernærvær

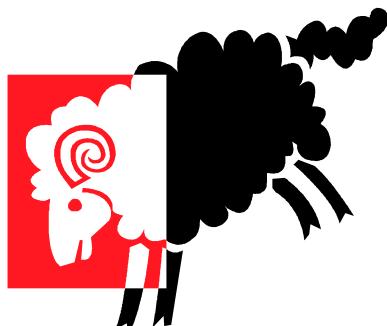

Lydia Madeleine Popkema

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT EG/EI HAR EI-LYD.

OPPGAVE 12: SETT STREK FRA ORD TIL BILDE.

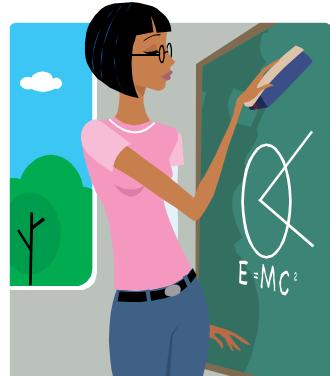
svær

en vær

vræler

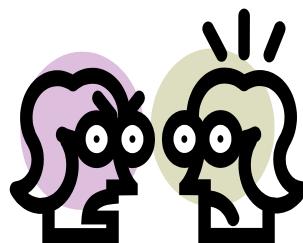
nær

læreren

en lærer

lærer noe

uvær

vræl

nærme

OPPGAVE 13: LØS REBUSEN. BYTT UT TALESYMBOLER OG STORE BOKSTAVER MED SMÅ BOKSTAVER. LES SETNINGEN.

NB: DER DET ER TO RUTER UNDER TALESYMBOLET, SKAL DET VÆRE DOBBEL KONSONANT. ALLE SETNINGER OG NAVN SKAL STARTE MED STOR BOKSTAV. SETT RIKTIG TEGN TIL SLUTT.

1

Å	þ	E		ø		þ	þ	Æ	þ	E	Å	þ	E	þ	E	.

2

O	þ	E		ø		þ	þ	Æ	þ	E		æ	æ	þ	Å	þ	E	.

3

O	þ	E		ø		þ	Æ	þ	E	þ	Ø	G	E	þ	þ	Æ	þ	.
											o	g	e					

4

Æ	þ	E		ø		Æ	þ	E	Å	þ	E-	-	ø	o	þ	O	þ	!

5

Å	þ	E	þ	Æ	þ	E	þ	Ø	ø	ø	ø	ø	ø	ø	ø	ø	ø	.
									o									

6

Å	þ	E	E	þ	þ	æ	þ	æ	þ	æ	þ	æ	þ	æ	þ	æ	þ	.
			e															

OPPGAVE 14A: SKRIV LANG Æ-ORD I LØKKESKRIFT.

være

vere

nær

neår

lær

laer

lære

lare

ære

æere

vær

ver

OPPGAVE 14B: SKRIV LANG OG KORT Æ-ORD I LØKKESKRIFT.

sær

saer

svær

svaer

læreren

laereren

vræle

vraele

nærme

naerme

nærmere

naermere

OPPGAVE 15: LES OPPGAVE 10 OG STREK UNDER NØKKELORD:

15A: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10A, OG STREK UNDER DEM.

Mormor
lese
Ole

Åse
å-en
nærmer seg

lærer
æ-en

15B: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10B, OG STREK UNDER DEM.

Ole
lei
Mor

vræler
mor
leser

«Vær rolig!»
roe
lærer

15C: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10C, OG STREK UNDER DEM.

leser
nær
Ære

måser
lese
være

lom
selv
nærmer seg

15D: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10D, OG STREK UNDER DEM.

morer seg
venner

moro

nær mormor

NØKKELORD ER HUSKEORD. NÅR VI SER DEM, KAN VI LÅSE OPP HUKOMMELSEN OG HUSKE DET VI HAR LEST FØR. DET LØNNER SEG Å TITTE PÅ BILDENE OGSÅ.

OPPGAVE16: SE PÅ NØKKELORDENE OG FORTELL HISTORIEN.

LES ORDENE OVENFOR FRA VENSTRE MOT HØYRE, ELLER SE PÅ NØKKELORDENE I TEKSTEN 10A-D. DU KAN OGSÅ SE PÅ BILDENE. SI HELE HISTORIEN SÅ GODT DU KAN, TIL EN VOKSEN ELLER EN VENN, ELLER TIL DEG SELV. HUSKET DU MASSE?

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI/ØY ER DIFTONG.

OPPGAVE 17: KLIPP UT EN SETNING, DEL OPP I ORD OG PUSLE.
KLIPP I BOKSTAVER OG PUSLE SAMMEN. LES DET DU HAR SKREVET.

Bæ, bæ, kjære vær,
her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til kongens hær
har denne
svære vær,
til Ernst og Erna
og Erling Kirkenær.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER **ç**-LYD, INNRAMMET RN ER **ɳ**-LYD,
INNRAMMET NG ER **ŋ**-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

OPPGAVE 18: STAVELSEDELING

SETT PRIKK UNDER VOKALENE: A, E, I, O, U, Y, Æ, Ø, Å.
TEGN EN BUE FOR HVER STAVELSE.

Bæ, bæ, kjære vær,
her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til kongens hær
har denne svære vær,
til Ernst og Erna og
Erling Kirkenær.

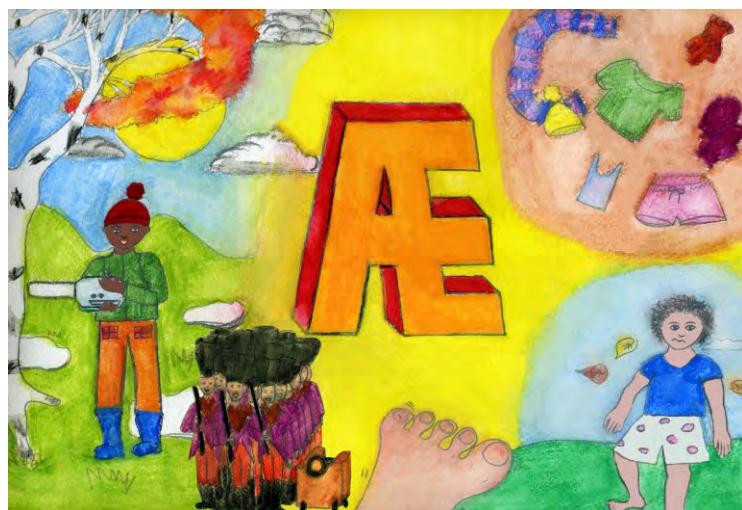
By derivative work: Billby (talk) Big_ram_Karoonda.jpg: ScottDavis - Big_ram_Karoonda.jpg, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4533457>

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ç-LYD, INNRAMMET RN ER Ñ-LYD,
INNRAMMET NG ER Ñ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

BOKSTAVEN Æ/æ-VERS: CD NR 30

SAMME MELODI SOM Æ-LYD-VERS

Tekst og melodi: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: A. Knudsen 4. kl., sørsl: T Hognestad VGS. 1, illustrasjon: Lydia M Popkema 8. kl.

**Æ: SKRÅ, LODDRETT OG VANNRETT GANGER TRE.
VÆR NÅ SVÆR OG LÆR Æ- EN! SKAL VI SE:
HÆREN TRENGTE KLÆR FOR Å BESKJÆRE TRÆR.
DE FRØS NOK FÆLT PÅ DE SVÆRE, KJÆRE TÆR.**

Liten æ er en liten a og e,
eller bare rund form pluss bue, se:æ!
æ i stær og vær, i ærfugl som er svær.
Vær særlig nøy e med æ i morbærtrær!

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ç-LYD, INNRAMMET ØY ER DIFTONGEN ØY,
INNRAMMET SKJ ER þ-LYD, INNRAMMET NG ER ñ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

EKSTRAOPPGAVE 1: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

BÆBÆKÆREVÆRHÆRERULLTIL
KLÆR.KLÆRTILFJERNOG
NÆRKLÆRTILHVÆRISÆR.
KLÆRTILKONGENSHÆRHAR
DENNESVÆREVÆRTILEERNST
OGERNAOGERLINGKIRKENÆR.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ç-LYD, INNRAMMET RN ER n-LYD,
INNRAMMET NG ER nj-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

EKSTRAOPPGAVE 2: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

**Æ:SKRÅLODDRETTØG
VANNRETTGANGERTRE.
VÆRNÅSVÆRØGLÆRÆEN!**

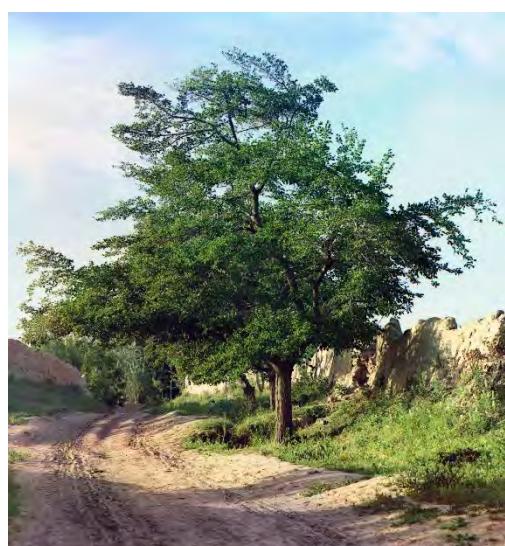

SKALVISE:

**HÆRENTRENGTEKLÆR
FORÅBESKJÆRETTRÆR.
DEFROSNOKFÆLTPÅDE
SVÆREKJÆRETÆR.**

**LITENÆERENLITENaOGeELLER
BARERUNDFORMPLUSSBUSE:ø!
ÆISTÆRØGVÆR,
IÆRFUGLSOMERSVÆR.
VÆRSÆRLIGNØYEMED
ÆIMORBÆRTRÆR!**

Sergei Prokudin-Gorskij, Wikimedia public

Dreamtime.com

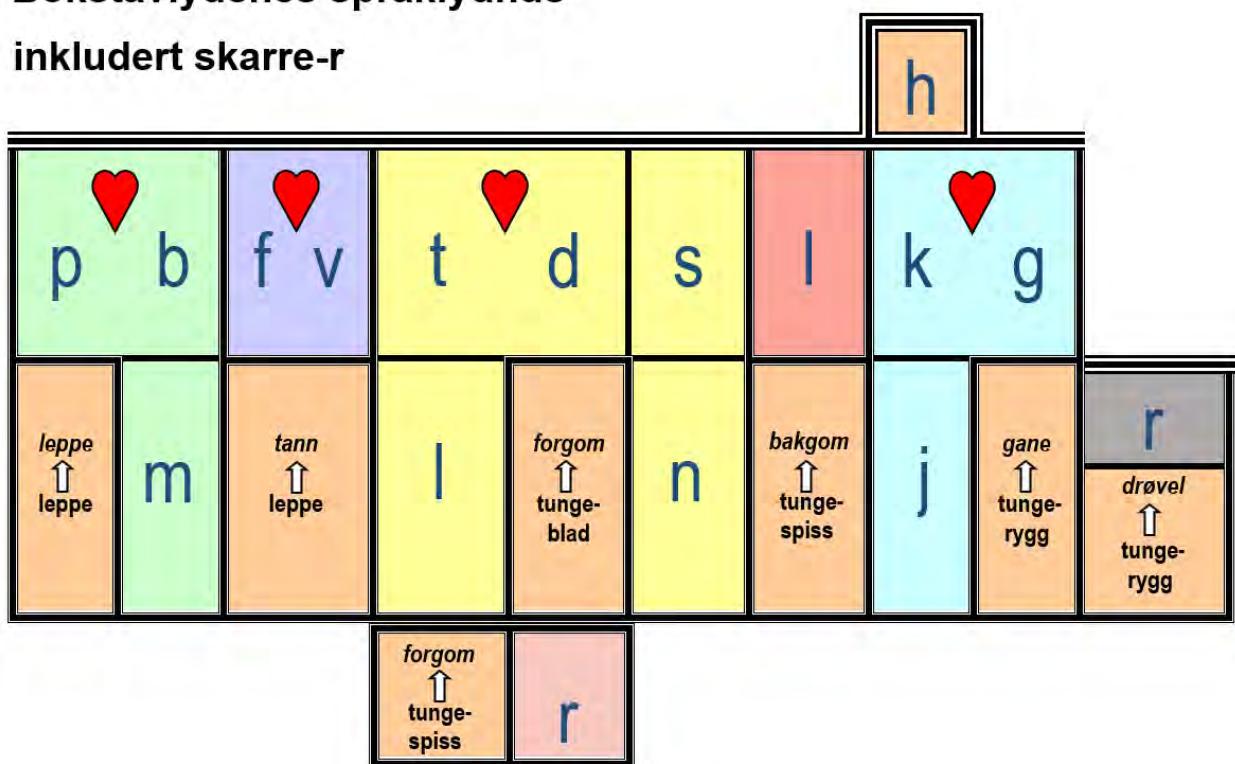
Pierre-Joseph Redouté, Rawpixel.com

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ç-LYD, INNRAMMET RN ER Ñ-LYD.
INNRAMMET NG ER Ñ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

Bokstavlydenes språklydhus

inkludert skarre-r

Vokaler: a e i o u y æ ø å

Diftonger: ei au øy ai

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

